

Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike
Švabinského 7, 851 01 Bratislava, Slovenská republika
zmpvsvr@zmpvsvr.sk, www.zmpvsvr.sk

Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím

Organizácia Spojených národov

Táto publikácia vznikla ako súčasť projektu Spoločne proti diskriminácií ľudí s mentálnym postihnutím.

Podporované grantom z Finančného mechanizmu EHP, Nórskeho finančného mechanizmu a zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky, ktorého sprostredkovateľom je Nadácia otvorenej spoločnosti.

Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím

Vydalo: ZPMP v SR, Švabinského 7, 851 01 Bratislava

Tel.: 02/6381 4987, e-mail: zmpvsvr@zmpvsvr.sk

Bratislava 2009

Grafický dizajn: Zuzana Chmelová

Tlač: POLYGRAFICKÉ CENTRUM, www.polygrafcentrum.sk

ISBN 978-80-89344-01-7

EAN 9788089344017

Táto brožúra je napísaná v ľahko-čitateľnom štýle

Milá čitateľka, milý čitateľ,

v rukách práve držíš brožúru s názvom **Dohovor Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím.**

Ako a prečo sme sa rozhodli túto brožúru vydať? Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike začalo 16. marca 2009 realizovať nový projekt.

Projekt má názov **Spoločne proti diskriminácii ľudí s mentálnym postihnutím.**

Cieľ tohto projektu je bojovať proti diskriminácii ľudí s mentálnym postihnutím.

Vieš, čo je to diskriminácia?

Diskriminácia je, keď s človekom jednajú inak, pretože je iný ako ostatní.

Aj tebe sa už možno stalo, že si sa nemohol rozhodnúť sám za seba.

Urobili to za teba druhí ľudia a teba sa ani nespýtali na tvoj názor.

Diskriminácia má tiež mnoho iných podôb.

Určite cítiš, že nie je správne niekoho diskriminovať!

Určite aj ty chceš, aby mali všetci tvoji kamaráti a aj ty právo vzdelávať sa, mať prístup k informáciám, internetu, dopraviť sa kam potrebuješ a rozhodovať o tom, čo sa ťa týka.

A práve preto sme sa rozhodli bojovať za tieto práva. Ako?

- Na skupinách sebaobhajcov sa budeme učiť o týchto právach.
- Na seminároch a konferenciách po celom Slovensku budeme šíriť informácie o tomto dohovore.

- Budeme hovoriť s politikmi a ďalšími dôležitými ľuďmi o význame tohto dohovoru a odstránení diskriminácie.
- Budeme vydávať brožúry s dôležitými informáciami.

V ruke držiš jednu zo spomínaných brožúr.

Dočítaš sa v nej o významnom právnom dokumente.

Dohovor Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím prinesie na Slovensko veľa zmien.

Naša krajina sa zaviazala dodržiavať dohovor a všetky jeho články.

To znamená, že nám výrazne pomôže v boji proti diskriminácií a presadzovaní záujmov ľudí s postihnutím.

Čítaj túto brožúru veľmi pozorne.

Dozvieš sa, na čo máš právo a čo ti nesmie byť odopierané.

Napríklad v článku 12 sa dočítaš o tom, že máš právo za seba rozhodovať a o podpore v rozhodovaní.

V článku 9 zas nájdeš informácie o odstraňovaní bariér, ktoré ti možno komplikujú život.

V článku 20 sa dočítaš o osobnej mobilite – teda práve na plnohodnotné cestovanie akýmkoľvek dopravným prostriedkom.

Dohovor má ešte mnoho ďalších článkov, ktoré je dôležité poznať.

Prajeme ti preto príjemné čítanie a vzdelávanie sa.

Dúfame, že ti naša brožúra prinesie úžitok a naučíš sa opäť niečo nové.

Pod' spolu s nami bojovať proti diskriminácii!

Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov (ďalej len OSN) prijalo dňa 13. decembra 2006 Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím a jeho Opčný protokol (ďalej len Dohovor). Dohovor začal platiť 3. mája 2008. Slovenská republika prejavila záujem dodržiavať Dohovor a Opčný protokol. Na potvrdenie tohto záujmu ich prezident SR Ivan Gašparovič podpísal 26. septembra 2007.

Dohovor budeme povinní dodržiavať, keď bude ratifikovaný. Bude to vtedy, keď ho schvália poslanci nášho parlamentu a bude vytyčený v zbierke zákonov.

PREAMBULA

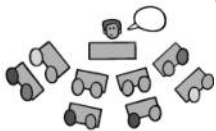
Štáty, ktoré sú súčasťou tohto Dohovoru:

- a. pripomínajú zásady základných dokumentov OSN, podľa ktorých všetci sme si rovní a všetci sme členmi ľudskej rodiny, ktorá je dôležitá pre slobodu, spravodlivosť a mier na svete,
- b. uznávajú, že všetci sme si rovní a každý z nás má ľudské práva,
- c. súhlasia, že ľudia s postihnutím musia mať všetky ľudské práva a základné slobody a nesmú byť diskriminovaní,
- d. poukazujú na sedem ďalších medzinárodných dohôd, ktoré podporujú a chránia ľudské práva,
- e. uznávajú, že zdravotné postihnutie je niečo, čo sa neustále mení, a že práve prostredie a postoje ľudí vytvárajú postihnutie,

- f. súhlasia so Štandardnými pravidlami pre vyrovnávanie príležitostí pre osoby so zdravotným postihnutím a Svetovým akčným programom, ktoré sa snažia robiť lepšie zákony, pravidlá, rozhodnutia, programy a praktické postupy pre ľudí s postihnutím,
- g. vyjadrujú, že je dôležité zabezpečiť, aby sa rovnako situácia ľudí s postihnutím brala do úvahy vždy vtedy, keď vlády a medzinárodné organizácie pripravujú plány rozvoja krajiny, napríklad ako znížiť chudobu ľudí alebo získať pre nich pracovné miesta,
- h. potvrdzujú, že keď niekto diskriminuje ľudí s postihnutím, berie im ich ľudskú dôstojnosť a hodnotu,
- i. potvrdzujú, že medzi ľuďmi s postihnutím sú veľké rozdiely a existuje mnoho druhov postihnutia,
- j. súhlasia, že všetci ľudia s postihnutím musia mať svoje práva, vrátane tých ľudí s postihnutím, ktorí potrebujú zvláštnu podporu,
- k. sú znepokojené tým, že ľuďom s postihnutím sa stále odopierajú ich práva, aj keď existujú dohody, ktoré ich práva chránia,
- l. súhlasia so spoluprácou s inými krajinami, aby zlepšili život ľudí s postihnutím zvlášť v chudobných krajinách,
- m. uznávajú, že ľudia s postihnutím pomáhajú robiť krajiny lepšími, ak sú plne začlenení a môžu využívať svoje práva,
- n. uznávajú, že je veľmi dôležité, aby ľudia s postihnutím mohli slobodne prijímať svoje vlastné rozhodnutia,

- o. domnievajú sa, že ľudia s postihnutím by sa mali zapájať do tvorby politiky a programov, najmä tých, ktoré sa ich priamo týkajú,
- p. sú znepokojené tým, že ľudia s postihnutím sú diskriminovaní nielen pre svoje postihnutie, ale aj pre rasové, rodové a iné dôvody,
- q. sú znepokojené tým, že ženy a dievčatá s postihnutím sú častejšie zneužívané, týrané alebo využívané,
- r. uznávajú, že deti s postihnutím majú rovnaké práva ako všetky ostatné deti a že medzinárodný Dohovor o právach dieťaťa platí aj pre ne,
- s. pripomínajú, aby sa situácia mužov a situácia žien brala do úvahy vo všetkom, čo krajina robí pre ľudské práva ľudí s postihnutím,
- t. uvedomujú si, že väčšina ľudí s postihnutím sú chudobní ľudia a je potrebné zistiť, aké to má pre nich dôsledky,
- u. myslia na to, že pre zabezpečenie práv ľudí s postihnutím potrebujeme mier a bezpečnosť, zvlášť keď žijú v zónach vojnových konfliktov alebo v krajinách, ktoré neriadi ich vlastná vláda,
- v. súhlasia, že je dôležité pre ľudí s postihnutím podieľať na všetkých oblastiach života, mať dobrú zdravotnú starostlivosť, chodiť do školy a mať informácie, ktoré potrebujú, aby mohli využívať svoje práva,
- w. vedia, že každý z nás má povinnosť zabezpečiť, aby všetci ostatní využívali svoje ľudské práva,
- x. súhlasia, že rodina je základnou skupinou spoločnosti a že ľudia s postihnutím a ich rodiny by mali dostať ochranu a pomoc, ktorú potrebujú, aby využívali svoje práva,

y. súhlasia, že Dohovor, ktorý pokrýva všetky oblasti života, veľmi pomôže zlepšiť život ľudí s postihnutím a zabezpečiť rovnoprávne zaobchádzanie s ľuďmi s postihnutím a ich rovnoprávne začlenenie vo všetkých oblastiach života v chudobných aj bohatších krajinách, a preto sa dohodli:

ČLÁNOK Č. 1: ÚČEL

Tento Dohovor bol vytvorený preto, aby sa dosiahlo, že krajiny, ktoré ho schvália (v tomto dokumente nazývané „krajiny“), budú zabezpečovať:

- uplatňovanie, podporu a ochranu všetkých ľudských práv všetkých ľudí s postihnutím,
- rešpektovanie dôstojnosti ľudí s postihnutím.

Medzi ľuďmi s postihnutím patria aj ľudia, ktorí majú dlhodobý zhoršený stav, napríklad telesne, mentálne, intelektuálne, a tak sa nemôžu zapojiť do spoločnosti z rôznych takých príčin, ako sú názory, jazyk, schodišťa a zákony, ktoré bránia ľuďom s postihnutím začleniť sa do spoločnosti.

Článok č. 2: DEFINÍCIE

„**Komunikácia**“ – znamená všetky spôsoby dorozumievania sa, aby si všetci ľudia porozumeli. Napríklad hovorená reč, znaková reč, text, Braillovo písmo, dotyk, veľké písmo, písanie, audio, ľahko čitateľný jazyk, čítanie inou osobou a iné spôsoby, ktorými sa ľudia dorozumievajú.

„**Jazyk**“ – znamená všetky druhy jazykov, napr. hovorený, znakový aj iné typy jazykov, ktoré nie sú hovorené.

„**Diskriminácia na základe postihnutia**“ – je každé robenie rozdielov, vylúčenie alebo obmedzenie ľudí s postihnutím, ktoré im bráni robiť veci rovnako ako ich robia ľudia bez postihnutia. Môže to byť vo všetkých oblastiach života.

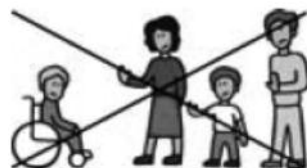
„**Primeraná úprava**“ – znamená zmeny, ktoré je potrebné vykonať pre človeka s postihnutím, napríklad v byte alebo na pracovisku, aby mohol využívať svoje práva. Ak je to príliš drahé alebo príliš ťažké, potom nemusí byť vždy možné tieto zmeny urobiť.

„**Univerzálny dizajn**“ – znamená, že veci, programy a miesta sa navrhnu a upravujú tak, aby ich mohli používať všetci ľudia. Niektoré zvláštnym druhom postihnutia niekedy môže potrebovať niečo špeciálne, aby mohol využívať svoje práva.

Článok č. 3: VŠEOBECNÉ ZÁSADY

Predmetom tohto Dohovoru je:

- dôstojnosť
- možnosť výberu
- nezávislosť
- nediskriminácia
- zapojenie sa a plné začlenenie do spoločnosti
- rešpektovanie rozdielov
- prijatie postihnutia ako súčasť každodenného života
- rovnosť príležitostí
- dostupnosť
- rovnosť mužov a žien
- úcta k deťom a ich rozvoj.

Článok č. 4: VŠEOBECNÉ POVINNOSTI

① Krajiny sľubujú, že zabezpečia, aby všetky ľudské práva platili pre všetkých ľudí a bez diskriminácie na základe postihnutia. Aby splnili tento sľub:

- a. budú robiť všetko potrebné, aby zabezpečili, že práva z tohto Dohovoru budú začlenené do zákonov, politiky a praxe v ich krajine;
- b. prijmú opatrenia: napríklad prijmú nové zákony a pravidlá, zmenia staré pravidlá a zákony, ak je to potrebné, zrušia zákony a zastavia konanie, ktoré diskriminuje ľudí s postihnutím;
- c. zabezpečia, aby ľudské práva ľudí s postihnutím boli zahrnuté v každej politike a vo všetkých programoch;
- d. nebudú robiť veci, ktoré nepodporujú tento Dohovor a zabezpečia, aby iní rešpektovali tento Dohovor;
- e. prijmú opatrenia, aby zastavili diskriminovanie ľudí jednotlivcami, organizáciami alebo podnikmi pre ich postihnutie;
- f. budú podporovať výrobu a používanie tovarov, služieb, zariadení a budov, ktoré môžu využívať všetci ľudia s postihnutím na celom svete, a to za najnižšiu možnú cenu pre týchto ľudí;
- g. budú tvoriť a podporovať nové postupy vo všetkých oblastiach života, ktoré sú užitočné pre ľudí s postihnutím, zvlášť tie, ktoré sú za nízku cenu;
- h. budú poskytovať informácie o všetkých druhoch pomoci, vrátane technológií a iných foriem

pomoci tak, aby im mohli porozumieť ľudia s postihnutím;

- i. budú podporovať vzdelávanie o právach v tomto Dohovore pre tých ľudí, ktorí pracujú s postihnutými ľuďmi, aby zabezpečili, že budú môcť lepšie pracovať s postihnutými ľuďmi.

- 2 Krajiny zavedú do praxe zákony, ktoré zabezpečia ekonomické, sociálne a kultúrne práva tak, aby súviseli s právami Dohovoru, pokiaľ im to umožnia zdroje, ktoré majú k dispozícii. Ak je to potrebné, môžu pritom spolupracovať s inými krajinami. Všetky ostatné práva sa musia zaviesť do praxe okamžite.
- 3 Pri tvorbe zákonov na vykonanie tohto Dohovoru budú krajiny hovoriť s ľuďmi s postihnutím vrátane detí s postihnutím a zapájať ich prostredníctvom organizácií, ktoré ich zastupujú.
- 4 Tento Dohovor neovplyvní žiadne existujúce zákony ani pravidlá, ktoré sú pre ľudí s postihnutím lepšie. Krajiny nesmú použiť tento Dohovor ako ospravedlnenie pre nezavedenie už existujúcich ľudských práv do praxe.
- 5 Tento Dohovor sa bude vzťahovať na celú krajinu.

Článok č. 5: ROVNOSŤ A NEDISKRIMINÁCIA

- 1 Krajiny sa zhodli, že všetci ľudia s postihnutím sú si rovní pred zákonom a chránení zákonom bez akejkoľvek diskriminácie.

2 Krajiny sa zhodli, že diskriminácia pre postihnutie nebude dovolená a že ľudia budú chránení, ak sa takáto diskriminácia vyskytne.

3 Krajiny prijmú opatrenia, aby zabezpečili, že ak osoba s postihnutím potrebuje urobiť zmeny prostredia, aby mohla využívať svoje práva, potom sa tieto zmeny urobia.

4 Špeciálne opatrenia alebo konanie, potrebné na to, aby sa ľudia s postihnutím stali rovnoprávni s inými ľuďmi, sú dovolené. Tento typ špeciálneho zaobchádzania nie je diskriminačný voči ľuďom s postihnutím.

Článok č. 6: ŽENY S POSTIHNUTÍM

Krajiny sa zhodli, že:

1 ženy a dievčatá s postihnutím čelia všetkým druhom diskriminácie. Krajiny zabezpečia, aby dievčatá a ženy využívali plné a rovnaké ľudské práva a slobody;

2 prijmú opatrenia, aby podporili rast a posilňovanie uznávania žien a garantovali ženám s postihnutím využívanie ich práv.

Článok č. 7: DETI S POSTIHNUTÍM

Krajiny:

1 zabezpečia, aby deti s postihnutím mali rovnaké práva ako iné deti;

- ② zabezpečia, aby vždy, keď urobia niečo, čo sa týka detí, bolo prioritou to, čo je pre dieťa najlepšie;
- ③ zabezpečia, aby deti s postihnutím mali právo povedať svoj názor a aby sa ich názory brali do úvahy. Zabezpečia, aby deti s postihnutím dostali pomoc, ktorú potrebujú na vyjadrenie svojich názorov.

Článok č. 8: ZVYŠOVANIE POVEDOMIA

- ① Krajiny sa zhodli, že bez meškania budú:
  - a. pomáhať rodinám a všetkým ľuďom v spoločnosti lepšie si uvedomiť problémy, ktorým čelia ľudia s postihnutím. Budú sa usilovať zabezpečiť rešpektovanie práv a dôstojnosti ľudí s postihnutím,
  - b. bojovať proti zaužívanému škodlivému správaniu, predsudkom voči ľuďom s postihnutím a nepravdivým informáciám o ľuďoch s postihnutím,
  - c. budú pomáhať ľuďom v spoločnosti, aby si uvedomili schopnosti ľudí s postihnutím a ako môžu pomôcť rozvoju krajiny.

- ② Krajiny budú tiež:

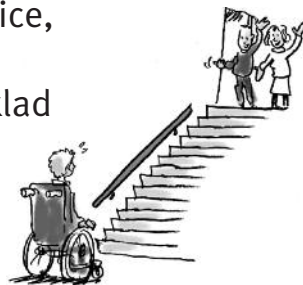
- a. robiť verejné kampane o právach ľudí s postihnutím, ktoré budú:
  - ukazovať, že ľudia s postihnutím majú rovnaké práva ako všetci ľudia;
  - vyzdvihovať ľudí s postihnutím v spoločnosti a meniť nedorozumenia o postihnutí;

- vyzdvihovať zručnosti a schopnosti ľudí s postihnutím a ich prínos pre trh práce;
- b. zabezpečovať, aby sa v školách a iných vzdelávacích inštitúciách učilo, ako rešpektovať práva ľudí s postihnutím;
- c. nabádať médiá (t.j. rozhlas, televíziu, noviny a časopisy), aby predstavovali obrazy ľudí s postihnutím, ktoré propagujú práva ľudí s postihnutím;
- d. podporovať vzdelávacie programy, ktoré pomôžu ľuďom uvedomiť si práva ľudí s postihnutím.

Článok č. 9: DOSTUPNOSŤ

- 1 Krajiny odstránia bariéry, ktorým čelia ľudia s postihnutím v budovách, na vonkajších priestoroch, v doprave, informáciách, komunikácii a službách ako v mestách tak aj na vidieku. Takto ľudia s postihnutím môžu žiť nezávisle a plnohodnotne. Vytvoria pravidlá a zavedú ich do praxe pre:
  - a. budovy, cesty, dopravu, vnútorné a vonkajšie objekty, napríklad školy, bývanie, nemocnice, zdravotné strediská;
  - b. informácie, komunikáciu a iné veci, napríklad elektronické a záchranné služby.
- 2 Krajiny tiež prijmú opatrenia s cieľom:
  - a. vytvoriť, zaviesť a dohliadať na minimálne štandardy pre dostupnosť priestorov a služieb, ktoré sú otvorené pre verejnosť;

- b. zabezpečiť, aby súkromné podniky a organizácie boli otvorené pre verejnosť a prístupné pre ľudí s postihnutím;
- c. vzdelávať ľudí, ktorí sú zapojení do problémov dostupnosti, o tom, čo potrebujú ľudia s postihnutím, pokiaľ ide o dostupnosť;
- d. zabezpečiť informácie v Braillovom písme a v ľahko čitateľnom jazyku a zrozumiteľné informácie v budovách, ktoré sú otvorené pre verejnosť;
- e. poskytovať pomoc (napríklad čítanie), tlmočníkov a sprievodcov v znakovnej reči, aby sa ľudia s postihnutím mohli dostať do budov otvorených pre verejnosť;
- f. poskytovať iné druhy pomoci podľa potreby, aby ľudia s postihnutím mohli mať prístup k informáciám;
- g. podporovať prístup k novým technológiám pre ľudí s postihnutím;
- h. pri hľadaní a tvorbe novej technológie zabezpečiť, aby sa včas kládol zreteľ na jej dostupnosť za čo najnižšiu cenu.

Článok č. 10: PRÁVO NA ŽIVOT

Krajiny uznávajú, že ľudia s postihnutím majú právo na život a prijímú opatrenia, ktoré zabezpečia, aby ľudia s postihnutím mohli využívať toto právo.

Článok č. 11: SITUÁCIE OHROZENIA A HUMANITÁRNEJ NÚDZE

Krajiny sa zhodli, že budú rešpektovať všetky ostatné dohody, ktoré uzavreli o vojnovom stave alebo ľudských právach.

Krajiny prijímú opatrenia, ktoré zabezpečia, aby ľudia s postihnutím boli chránení v prípade vojny, prírodných katastrof alebo iného stavu núdze.

Článok č. 12: ROVNAKÉ UZNANIE OSÔB PRED ZÁKONOM

Krajiny:

- 1 potvrdzujú, že ľudia s postihnutím majú právo na svoje uznanie a svoje práva a povinnosti;
- 2 uznávajú, že ľudia s postihnutím majú rovnakú spôsobilosť ako všetci ostatní ľudia v právnych úkonoch vo všetkých oblastiach života;
- 3 prijímú opatrenia, ktoré zabezpečia, aby ľudia s postihnutím mohli dostať a využívať podporu a pomoc, ak sa potrebujú rozhodnúť alebo konať;
- 4 poskytnú záruky ľuďom s postihnutím pri ochrane ich práv a pri uznaní ich vôle a rozhodnutí tak, že urobia kroky k tomu, aby:
  - boli chránení pred zneužitím;
  - boli ich práva a rozhodnutia rešpektované;
  - ľudia poskytujúci podporu nerobili nátlak na ľudí s postihnutím, aby prijali ich rozhodnutie;
  - podporu a pomoc, ktorú potrebujú, dostali len na obdobie, počas ktorého ju potrebujú, a len takú veľkú, akú potrebujú;
  - súdy kontrolovali poskytnutú podporu.

- 5 Zhodli sa na tom, že zabezpečia pre ľudí s postihnutím:
- právo vlastníť alebo získať majetok;
  - právo kontrolovať svoje peniaze alebo iné finančné záležitosti;
  - rovnaké príležitosti ako majú iní ľudia získať bankové pôžičky, hypotéky a kredit;
  - aby im bez príčiny nikto nemohol zobrať majetok.

Článok č. 13: PRÍSTUP K SPRAVODLIVOSTI

- 1 Krajiny zabezpečia, aby ľudia s postihnutím mali prístup k systému spravodlivosti vo svojich krajinách práve tak ako všetci ostatní ľudia. Zabezpečia úpravu všetkých pravidiel, ktoré hovoria, ako by sa veci mali robiť, aby sa ľudia s postihnutím mohli produktívne zapojiť do súdnych procesov na všetkých stupňoch, napríklad, aby mohli vypovedať ako svedkovia.

- 2 v záujme poskytnutia pomoci ľuďom s postihnutím, krajiny zabezpečia vzdelávanie pre ľudí, ktorí pracujú v súdnictve a na polícii, ako aj väzenského personálu.

Článok č. 14: SLOBODA A BEZPEČNOSŤ

- 1 Krajiny:
- a. zabezpečia, aby ľudia s postihnutím mali rovnaké právo na slobodu a bezpečnosť ako všetci ostatní ľudia;
  - b. zabezpečia, aby nikto nezobral toto právo ľuďom s postihnutím bez príčiny, pretože sú postihnutí alebo nejakým protizákonným spôsobom.

- ② Krajiny zabezpečia, že ak nejakej osobe zoberú slobodu, budú chránené jej ľudské práva a bezpečnosť tohto prostredia.

Článok č. 15: OCHRANA PROTI MUČENIU ALEBO KRUTÉMU, NEĽUDSKÉMU ALEBO ZNEVAŽUJÚCEMU ZAOBCHÁDZANIU ALEBO TRESTU

- ① Nikto nebude podrobený mučeniu ani krutému, neľudskému alebo znevažujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu. Nikto nebude nútený zúčastniť sa na lekárskych alebo vedeckých pokusoch.
- ② Krajiny sa dohodli, že schvália zákony a prijmú ďalšie opatrenia, ktoré zabezpečia pre ľudí s postihnutím rovnakú ochranu pred mučením a ponižovaním ako pre iných ľudí.

Článok č. 16: OCHRANA PROTI VYKORISŤOVANIU, NÁSILIU A ZNEUŽÍVANIU

Krajiny:

- ① schvália zákony a prijmú opatrenia, ktoré zabezpečia, aby ľudia s postihnutím neboli vystavení vykorisťovaniu alebo zlému zaobchádzaniu doma a mimo svojho domova;
- ② prijmú opatrenia na prevenciu vykorisťovania ľudí s postihnutím, ktoré budú spočívať tom, že im poskytnú pomoc a vhodné informácie, aby zabezpečili ochranu ľudí s postihnutím a ich rodín pred zlým zaobchádzaním;

- 3 zabezpečia pravidelný dozor nad inštitúciami a programami, ktoré slúžia ľuďom s postihnutím, aby zaručili, že tam nebude žiadne násilie alebo zneužívanie;
- 4 budú podporovať ľudí s postihnutím pri zotavovaní a reintegrácii do spoločnosti, ak boli obeťami násillia alebo zneužívania;
- 5 vytvoria zákony a politiku, aby vyšetrili a potrestali ľudí, ktorí zneužívajú alebo zle zaobchádzajú s ľuďmi s postihnutím. Tieto zákony a politika budú zahŕňať aj potreby žien a detí.

Článok č.17: OCHRANA INTEGRITY OSOBNOSTI

Ľudia s postihnutím majú rovnaké právo ako každý iný človek na rešpektovanie svojich fyzických a duševných schopností.

Článok č. 18: SLOBODA POHYBU

A ŠTÁTNA PRÍSLUŠNOSŤ

- 1 Krajiny sa zhodli, že ľudia s postihnutím majú rovnaké právo pohybovať sa po svojej krajine alebo medzi krajinami a vybrať si, kde budú žiť a mať štátnu príslušnosť ako všetci ostatní ľudia. Krajiny zabezpečia pre ľudí s postihnutím:
  - a. aby mali právo získať a zmeniť svoju štátnu príslušnosť a aby im nikto nemohol vziať ich štátnu príslušnosť bezdôvodne alebo pre postihnutie;

- b. aby im nikto nemohol vziať ich pas alebo iný doklad totožnosti (občiansky preukaz) na preukázanie štátnej príslušnosti bezdôvodne alebo pre postihnutie, a aby sa mohli pokúsiť presťahovať do inej krajiny;
- c. aby mohli slobodne opustiť svoju krajinu alebo akúkoľvek inú krajinu;
- d. aby im nikto nemohol zabrániť vstúpiť do svojej krajiny bezdôvodne alebo pre postihnutie.

- ② Deti s postihnutím budú zaregistrované hneď po narodení. Budú mať právo na meno, štátnu príslušnosť a, pokiaľ je to možné, právo poznať svojich rodičov a na výchovu svojimi vlastnými rodičmi.

Článok č. 19: SAMOSTATNÝ ŽIVOT A ZAČLENENIE DO SPOLOČNOSTI

Krajiny sa zhodli, že ľudia s postihnutím majú rovnaké právo ako každý iný človek žiť v spoločnosti, plne sa do nej začleniť a zapojiť. Preto treba pre ľudí s postihnutím zabezpečiť:

- a. aby mali rovnaké príležitosti ako ostatní ľudia, aby si mohli vybrať, s kým a kde budú žiť a neboli nútení žiť v zariadeniach, ak sa im to nepáči;
- b. aby mali možnosť vybrať si služby na svoju podporu a pomoc služieb, ktoré potrebujú, vrátane osobnej asistencie na pomoc pre nezávislý život a začlenenie sa do spoločnosti a na zabránenie izolácie ľudí s postihnutím;
- c. komunitné služby, ktoré sú k dispozícii pre širokú verejnosť a ktoré možno bude potrebné

upraviť podľa potrieb jednotlivých ľudí s postihnutím.

Článok č. 20: OSOBNÁ MOBILITA

Krajiny zabezpečia, aby sa ľudia s postihnutím mohli pohybovať pokiaľ možno samostatne, čo zahŕňa:

- a. pomoc ľuďom pohybovať sa takým spôsobom, aký si vyberú a za cenu, ktorú si môžu dovoliť;
- b. pomoc ľuďom s postihnutím, aby mali prístup k pomôckam a technike na dosiahnutie mobility, ako aj zabezpečenie ich prijateľnej ceny;
- c. tréning zručností potrebných na mobilitu pre ľudí s postihnutím a vzdelávanie personálu, ktorý s nimi pracuje;
- d. nabádanie výrobcov pomôcok a techniky pre mobilitu, aby brali ohľad na všetky aspekty pohybu.

Článok č.21: SLOBODA VYJADROVANIA A NÁZOROV, PRÍSTUP K INFORMÁCIÁM

Krajiny zabezpečia, aby ľudia s postihnutím mali právo povedať, čo si myslia prostredníctvom Braillovhovho písma, znakovkej reči alebo iných druhov komunikácie, ktoré si zvolia.

Krajiny zabezpečia, aby ľudia s postihnutím mali rovnaké právo ako iní ľudia dávať a dostávať informácie, čo zahŕňa:

- a. poskytovanie informácií určených pre širokú verejnosť aj pre ľudí s postihnutím, ale v takej forme, ktorá je pre nich vhodná a bez dodatočných nákladov (napríklad v Braillovom písme, ľahko čitateľnom jazyku);

- b. prijatie používania rôznych spôsobov, ktorými ľudia s postihnutím komunikujú, pri vybavovaní úradných záležitostí;
- c. vyžadovanie od súkromných podnikov a organizácií, ktoré poskytujú služby širokej verejnosti (napr. internet), aby svoje služby urobili prístupnejšie pre ľudí s postihnutím, vo forme, ktorej rozumejú;
- d. nabádanie médií, aby poskytovali informácie prístupnejšie pre ľudí s postihnutím;
- e. uznanie a podporu používania znakovkej reči.

Článok č. 22: REŠPEKTOVANIE SÚKROMIA

Krajiny budú:

- ① zabezpečovať, aby sa nikto nemiešal do súkromného života ľudí s postihnutím, do života ich rodiny, korešpondencie alebo iných druhov komunikácie bezdôvodne alebo protizákonným spôsobom. Zabezpečia, aby nikto nezákonne neútočil na česť ľudí s postihnutím. Ľudia s postihnutím majú právo, aby boli zákonom chránení proti takýmto útokom;
- ② chrániť dôvernosť osobných údajov a informácií o zdravotnom stave a rehabilitácii ľudí s postihnutím rovnakým spôsobom, ako sú chránené osobné informácie iných ľudí.

Článok č. 23: REŠPEKTOVANIE DOMOVA A RODINY

- ① Krajiny prijímú opatrenia na zastavenie diskriminácie ľudí s postihnutím, pokiaľ ide o vstup do manželstva, rodinné a partnerské vzťahy, a zabezpečia, aby ľudia s postihnutím:
  - a. mali rovnaké právo ako iní ľudia uzatvoriť manželstvo a mať svoju rodinu;
  - b. mali rovnaké právo ako iní ľudia mať deti, rozhodnúť sa, koľko detí budú mať a kedy ich budú mať. Mali by dostať informácie a vzdelanie o reprodukcii aj plánovaní rodiny, mali by dostať pomoc, aby porozumeli týmto informáciám;
  - c. mali rovnaké právo na zachovanie plodnosti ako všetci ostatní ľudia.

- ② Krajiny zabezpečia, aby ľudia s postihnutím mali práva a povinnosti súvisiace s poručníctvom a adopciou detí tak, aby najdôležitejšou vecou bol záujem dieťaťa. Budú poskytovať podporu ľuďom s postihnutím pri vykonávaní povinností súvisiacich s výchovou ich detí.

- ③ Krajiny zabezpečia, aby deti s postihnutím mali rovnaké právo na rodinný život ako všetci ostatní. Od malička budú krajiny deťom s postihnutím a ich rodinám poskytovať informácie, služby a podporu.

- ④ Dieťa nemožno odobrať rodičom proti jeho vôli, ak to nie je v najlepšom záujme dieťaťa a nevykoná sa to právnou cestou. Dieťa nemožno oddeliť od rodičov pre postihnutie rodičov alebo dieťaťa.

- 5 Kde sa blízka rodina (napríklad rodičia, brat alebo sestra) nemôžu postarať o dieťa s postihnutím, bude sa kvôli zabezpečeniu starostlivosti o dieťa najprv hľadať niekto v širšej rodine a potom v miestnej komunite.

Článok č. 24: VZDELÁVANIE

- 1 Krajiny sa zhodli, že všetci ľudia s postihnutím majú právo na vzdelanie. Zabezpečia, aby existoval taký vzdelávací systém na všetkých úrovniach a celoživotné vzdelávanie, aby:
- rozvíjal u všetkých ľudí ich výnimočnosť, zmysel pre dôstojnosť a vlastnú hodnotu, rešpektovanie ľudských práv, slobody a rozmanitosti;
  - rozvíjal osobnosť, schopnosti, talent a tvorivosť človeka;
  - zaistil, aby sa mohli všetci ľudia s postihnutím zapojiť a začleniť do spoločnosti.
- 2 Aby sa to dosiahlo, krajiny zabezpečia:
- aby ľudia s postihnutím neboli vylúčení zo vzdelávania pre svoje postihnutie a deti s postihnutím neboli vylúčené z bezplatného, povinného základného a stredoškolského vzdelávania pre svoje postihnutie;
  - aby si všetci ľudia s postihnutím mohli vybrať kvalitné a bezplatné základné a stredoškolské vzdelávanie, ktoré ich začlení a je dostupné tam, kde žijú;

- c. aby sa urobili vhodné zmeny s ohľadom na potreby ľudí s postihnutím;
- d. aby sa ľuďom s postihnutím poskytla podpora, ktorú špeciálne pre seba potrebujú, aby mali zo svojho vzdelania čo najväčší možný úžitok;
- e. aby sa podpora poskytovala podľa ich osobitných potrieb za účelom maximálneho rozvoja a vzdelania.

③ Krajiny umožnia ľuďom s postihnutím naučiť sa sociálne zručnosti a zručnosti potrebné pre život, aby mohli chodiť do školy a byť v komunite. Urobia to tak, že:

- a. zariadia, aby sa študenti s postihnutím naučili Braillovo písmo alebo iné druhy komunikácie, písma a rozvoja zručností a mobility, a aby dostali podporu a pomoc od rovesníkov;
- b. budú ľudí s postihnutím učiť znakovú reč alebo jazykovo sa vyjadrovať s ohľadom na konkrétne zdravotné postihnutie;
- c. zabezpečia, aby sa najmä nevidiace, nepočujúce a hluchoslepé deti mohli vzdelávať v najvhodnejších druhoch komunikácie tak, aby mali zo svojho vzdelania čo najväčší možný úžitok a rozvoj.

④ Aby pomohli zabezpečiť zavedenie týchto práv do praxe, krajiny zamestnajú ako učiteľov aj ľudí s postihnutím, ktorí poznajú Braillovo písmo a znakovú reč, vyškolia učiteľov a personál vo všetkých druhoch vzdelávania tak, aby vedeli poskytnúť plnohodnotné vzdelanie pre ľudí s postihnutím.

- 5 Krajiny zabezpečia pre ľudí s postihnutím rovnaký prístup k odbornému výcviku, štúdiu na univerzitách a celoživotnému vzdelávaniu ako pre všetkých ľudí a urobia akékoľvek zmeny, ktoré na to budú potrebné.

Článok č. 25: ZDRAVIE

Krajiny uznávajú, že všetci ľudia s postihnutím majú rovnaké právo na čo najlepšiu zdravotnú starostlivosť, bez diskriminácie na základe postihnutia.

Krajiny zabezpečia, aby boli dostupné zdravotnícke a zdravotné rehabilitačné služby a tiež:

- a. zabezpečia, aby všetci ľudia s postihnutím dostali bezplatnú a finančne dostupnú zdravotnú starostlivosť v rovnakom rozsahu, kvalite a na rovnakej úrovni ako iní ľudia;
- b. zabezpečia, aby ľudia s postihnutím mohli dostať služby, ktoré potrebujú vzhľadom na svoje postihnutie a ochranu proti ďalšiemu postihnutiu;
- c. zabezpečia, aby ľudia s postihnutím mali zdravotné služby v mieste svojho bydliska;
- d. budú trvať na tom, aby zdravotnícki pracovníci poskytovali ľuďom s postihnutím starostlivosť na rovnakej úrovni ako iným ľuďom, napríklad len vtedy, keď postihnutá osoba súhlasí a je informovaná o svojich právach – čo sa dosiahne vzdelávaním a vytvorením etických štandardov pre zdravotnú starostlivosť;
- e. zastavia diskrimináciu voči ľuďom s postihnutím v oblasti zdravotného a životného poistenia

- a zabezpečia spravodlivé poskytovanie takého poistenia;
- f. zabezpečia, aby ľudia s postihnutím neboli diskriminovaní a neodopierala sa im zdravotná starostlivosť a zdravotnícke služby, alebo potrava a tekutiny na základe ich postihnutia.

Článok č. 26: HABILITÁCIA A REHABILITÁCIA

- 1 Krajiny budú napomáhať vzájomnú podporu ľudí s postihnutím, aby im umožnili maximálnu samostatnosť, plný rozvoj ich schopností a plné začlenenie vo všetkých oblastiach života. Pre dosiahnutie tohto cieľa krajiny vytvoria a ponúknu služby, ktoré budú pokrývať všetky oblasti života v oblasti habilitácie a rehabilitácie tak, že:
- a. začnú sa poskytovať čo najskôr a budú zostavené vhodne s ohľadom na silné stránky a potreby konkrétnej osoby;
  - b. budú pomáhať ľuďom s postihnutím začleniť sa do spoločnosti, do všetkých jej oblastí;
  - c. budú dobrovoľné a k dispozícii čo najbližšie v mieste bydliska.

- 2 Krajiny budú podporovať vzdelávacie programy pre personál, ktorý pracuje v oblasti života týkajúcej sa habilitácie.
- 3 Krajiny budú podporovať používanie pomocných prístrojov a iných typov pomôcok, ktoré slúžia na habilitáciu a rehabilitáciu.

- ❶ Krajiny sa zhodli, že ľudia s postihnutím majú rovnaké právo na prácu ako iní ľudia. Znamená to tiež, že majú právo zarábať si na živobytie prácou, ktorú si zvolia, v pracovnom prostredí, ktoré je otvorené a prístupné pre všetkých ľudí.

Krajiny schvália zákony a prijmú vhodné rozhodnutia s cieľom:

- a. zastaviť diskrimináciu na základe postihnutia vo všetkých situáciách týkajúcich sa všetkých druhov zamestnania. Týka sa to napríklad situácie, keď si ľudia s postihnutím hľadajú zamestnanie, sú prijímaní do zamestnania alebo potrebujú podporu a zaistenie bezpečných pracovných podmienok a ochrany zdravia pri práci;
- b. chrániť práva ľudí s postihnutím na rovnakú odmenu za rovnakú prácu, na rovnaké príležitosti, bezpečné a zdravé pracovné podmienky, na možnosť podávať sťažnosti;
- c. zabezpečiť, aby ľudia s postihnutím mohli byť členmi rôznych pracovných a odborových zväzov ako všetci ostatní ľudia;
- d. umožniť ľuďom s postihnutím zúčastniť sa na školeniach, získať odborné poradenstvo, príležitosť získať prácu a ďalšie vzdelávanie;
- e. podporovať zamestnávanie, mať možnosť v zamestnaní postúpiť na významnejšiu prácu (kariérny postup) a pomáhať ľuďom s postihnutím nájsť a udržať si zamestnanie;

- f. podporovať samostatnú zárobkovú činnosť, podnikateľské príležitosti a začínajúce podniky;
- g. prijímať ľudí s postihnutím do štátnej správy;
- h. nabádať a poskytovať pomoc zamestnávateľom, aby zamestnali ľudí s postihnutím;
- i. uľahčiť ľuďom s postihnutím pobyť na pracovisku a v pracovnom prostredí tak, že zabezpečia, aby sa pre nich urobili potrebné úpravy pracoviska;
- j. usilovať sa o zabezpečenie, aby ľudia s postihnutím mohli získať pracovné skúsenosti na otvorenom trhu práce;
- k. podporovať pracovnú a odbornú rehabilitáciu a programy na podporu ľudí s postihnutím, aby sa vrátili do práce a udržali si pracovné miesta.

- ② Krajiny zabezpečia, aby ľudia s postihnutím neboli držaní v otroctve. Budú chrániť ľudí s postihnutím pred nútenou prácou tak, ako sú chránení všetci ostatní ľudia.

Článok č. 28: PRIMERANÁ ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ A SOCIÁLNA OCHRANA

- ① Krajiny uznávajú právo ľudí s postihnutím na primeranú životnú úroveň pre nich aj pre ich rodiny, vrátane primeranej stravy, ošatenia, bývania a neustáleho zlepšovania ich životných podmienok.
- ② Krajiny tiež uznávajú právo ľudí s postihnutím na sociálnu ochranu zo strany vlády, bez diskriminácie na základe ich postihnutia.

Krajiny budú chrániť toto právo a v rámci toho zabezpečia:

- a. aby ľudia s postihnutím mohli dostať potrebné služby, zariadenia a pomoc pre potreby súvisiace s ich postihnutím;
- b. aby ľudia s postihnutím mali prístup k sociálnej pomoci a programom, ktoré im pomôžu dostať sa z chudoby. Toto platí zvlášť pre ženy a dievčatá s postihnutím a starších ľudí s postihnutím;
- c. aby ľudia s postihnutím a ich rodiny, ktoré žijú v chudobe, dostali pomoc od vlády, aby mohli zaplatiť výdavky súvisiace s ich postihnutím;
- d. aby ľudia s postihnutím mali možnosť získať bývanie s podporou štátu;
- e. aby ľudia s postihnutím mohli dostať rôzne sociálne dávky a dôchodok.

Článok č. 29: ÚČASŤ V POLITICKOM A VEREJNOM ŽIVOTE

Krajiny uznávajú politické práva ľudí s postihnutím bez diskriminácie a budú:

- a. zabezpečovať, aby sa ľudia s postihnutím mohli plne zapájať do politického a verejného života, napríklad uplatniť právo hlasovať a kandidovať vo voľbách. Preto by mali zabezpečiť:
  - aby hlasovanie bolo ľahko zrozumiteľné a prístupné;
  - chrániť právo občanov hlasovať tajne a byť zvolený;
  - zabezpečiť pomoc pre občanov s postihnutím, ktorí ju chcú dostať pri hlasovaní, a to od niekoho podľa ich výberu;

b. povzbudzovať ľudí s postihnutím, aby sa zapájali do práce štátnej správy a podieľali na veciach verejných, vrátane:

- možnosti byť členom v mimovládnych organizáciách a spoločnostiach zameraných na aktivity politických strán a občianskej spoločnosti;
- zakladania a vstupu do organizácií ľudí s postihnutím, ktoré zastupujú ľudí s postihnutím na národnej, regionálnej a lokálnej úrovni.

Článok č. 30: ÚČASŤ NA KULTÚRNOM ŽIVOTE, ODDYCHOVÝCH A VOĽNOČASOVÝCH A ŠPORTOVÝCH AKTIVITÁCH

1 Krajiny uznávajú právo ľudí s postihnutím zúčastňovať sa na kultúrnom živote. Prijmú opatrenia, ktoré zabezpečia, aby ľudia s postihnutím:

- a. mali prístup k informáciám o kultúre vo vhodnej forme, napríklad v Braillovom písme, znakoch, audio, ľahko čitateľnom jazyku;
- b. mali prístup k televíznym programom, filmom, divadlu a iným kultúrnym aktivitám tak, aby im porozumeli, napríklad s titulkami alebo v znakovkej reči;
- c. mohli navštevovať kultúrne predstavenia a mali prístup k takým službám, ako sú knižnice, múzeá, divadlá a miesta národného významu.

2 Krajiny prijímú také rozhodnutia, aby umožnili ľuďom s postihnutím rozvíjať a využívať svoje tvorivé, umelecké a intelektuálne schopnosti, talent.

3 Krajiny prijímú opatrenia, ktoré zabezpečia, aby zákony na ochranu písomností aj vynálezov pred falšovaním alebo kopírovaním nediskriminovali ľudí s postihnutím.

4 Ľudia s postihnutím majú rovnaké právo ako všetci ostatní ľudia na uznanie svojej kultúry a jazyka, napríklad znakovkej reči a kultúry nepočujúcich.

5 Krajiny tiež uznávajú, že ľudia s postihnutím majú rovnaké právo ako ostatní ľudia zúčastňovať sa na rekreačných, voľnočasových a športových aktivitách. Krajiny prijímú opatrenia, ktoré

a. podporia zapojenie ľudí s postihnutím do športových aktivít s ľuďmi bez postihnutia na všetkých úrovniach;

b. zabezpečia, aby ľudia s postihnutím mali možnosť organizovať športové aktivity a zúčastňovať sa na nich, aby dostali rovnaký tréning a podporu ako iní ľudia;

c. zabezpečia, aby sa ľudia s postihnutím mohli dostať na športoviská a rekreačné miesta rovnako ako iní ľudia;

d. zabezpečia, aby sa mohli deti s postihnutím podieľať na hrách a športoch, rekreáciách, a to aj v škole, rovnako ako iné deti;

- e. zabezpečia, aby ľudia s postihnutím mohli dostať služby, ktoré sú spojené s rekreačnými, turistickými a športovými aktivitami.

Článok č.31: ŠTATISTIKY A ZBER ÚDAJOV

- ① Krajiny budú zbierať údaje a sledovať štatistiky a iné informácie, aby začali dodržiavať tento Dohovor. Pri zbieraní týchto informácií budú:
- a. rešpektovať právo ľudí na súkromie. Informácie by sa mali poskytovať len so súhlasom ľudí.
  - b. Pri zbieraní údajov a používaní štatistík budú dodržiavať ľudské práva a etiku.
- ② Zozbierané informácie budú zaradené do skupín, aby krajiny mohli lepšie porozumieť, ako treba Dohovor zavádzať do praxe a aby sa dozvedeli viac o existujúcich bariérach voči ľuďom s postihnutím.
- ③ Krajiny sú zodpovedné za distribúciu informácií a zabezpečenie ich dostupnosti pre ľudí s postihnutím, napríklad v Braillovom písme alebo v ľahko čitateľnom jazyku.

Článok č.32: MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA

- ① Krajiny považujú za dôležité, aby spolupracovali na zavedení tohto Dohovoru do praxe v každej z nich. Prijmú rozhodnutia, ktoré zabezpečia spoluprácu najmä s organizáciami ľudí s postihnutím s cieľom:

- a. zabezpečiť zapojenie ľudí s postihnutím a ich prístup k medzinárodným rozvojovým programom;
- b. zabezpečiť spoluprácu pri vzdelávaní ľudí tak, že sa podelia o informácie, skúsenosti, výcvikové programy a príklady najlepšej praxe;
- c. spolupracovať v oblasti vedy a techniky;
- d. poskytnúť technickú a ekonomickú pomoc, napríklad sprístupnením technológií.

- 2 Vlády nemôžu povedať, že nemôžu zaviesť Dohovor do praxe, pretože im iné krajiny nepomáhajú.

Článok č. 33: NÁRODNÁ IMPLEMENTÁCIA A MONITOROVANIE

- 1 Krajiny zabezpečia, aby vo vláde bol najmenej jeden pracovník zodpovedný za zabezpečenie zavedenia tohto Dohovoru do praxe.
- 2 Krajiny zabezpečia vytvorenie nezávislej inštitúcie v rámci vlády, ktorá bude monitorovať, ako sa tento Dohovor zavádza do praxe.
- 3 Mimovládne organizácie, najmä ľudia s postihnutím a ich organizácie sa plne zapoja do kontroly, ako krajina zavádza tento Dohovor v praxi.

Článok č. 34: VÝBOR PRE PRÁVA ĽUDÍ S POSTIHNUTÍM

- 1 Vytvorí sa výbor pre práva ľudí s postihnutím.
- 2 Keď sa Dohovor stane zákonom, výbor bude mať 12 expertov. Keď Dohovor schváli viac ako 60 krajín, pridá sa ďalších 6 expertov, takže výbor bude mať maximálne 18 členov.
- 3 Členovia výboru budú jednotlivci a budú mať vysokú morálku a budú to odborníci alebo ľudia, ktorí majú skúsenosti s postihnutím.
- 4 Krajiny zvolia členov výboru a zabezpečia, aby boli z celého sveta, aby tam boli muži, ženy, ľudia s postihnutím a aby pochádzali z rôznych právnych systémov.
- 5 Keď sa krajiny stretnú na konferencii, zvolia členov výboru tajným hlasovaním. Zvolené budú tie osoby, ktoré dostanú najväčší počet hlasov. Taktiež pre ne musí hlasovať viac ako polovica ľudí prítomných na konferencii.
- 6 Prvé voľby sa uskutočnia do šiestich mesiacov odo dňa, keď sa Dohovor stane zákonom. Potom štyri mesiace pred každými voľbami generálny tajomník OSN zašle list krajinám a požiada ich, aby nominovali ľudí do výboru. Krajiny budú mať dva mesiace, aby tak urobili.

- 7 Členovia výboru budú slúžiť štyri roky. Môžu byť jedenkrát znova zvolení. Po prvých voľbách šiesti členovia výboru budú slúžiť len dva roky.
- 8 Keď príde čas na doplnenie ďalších šiestich členov výboru, budú zvolení počas riadnych volieb.
- 9 Ak niektorý člen výboru zomrie alebo odíde, krajina, ktorá nominovala tohto člena, bude nominovať iného experta, ktorý bude slúžiť zvyšok volebného obdobia.
- 10 Výbor si vytvorí vlastné pravidlá, ako bude pracovať.
- 11 Generálny tajomník OSN poskytne personál a kancelárske priestory, aby výbor mohol efektívne pracovať.
- 12 Členovia výboru budú za svoje služby platení a generálny tajomník OSN rozhodne, koľko peňazí dostanú.
- 13 Členovia výboru budú mať rovnaké práva ako ostatní experti OSN.

Článok č. 35: SPRÁVY OD ŠTÁTNYCH STRÁN

- 1 Každá krajina napíše správu pre výbor do dvoch rokov odo dňa, keď sa Dohovor stane zákonom. Krajiny napíšu správu o tom, ako zavádzajú Dohovor do praxe.

- 2 Potom každá krajina napíše výboru správu najmenej každé štyri roky.
- 3 Výbor povie, čo by v správe malo byť.
- 4 Keď krajina napíše prvú správu, nemusí opakovať rovnaké informácie v neskorších správach. Odporúča sa, aby krajiny písali svoje správy otvorene a konzultovali s ľuďmi s postihnutím a ich organizáciami.
- 5 Krajiny môžu v správe napísať, aké ťažkosti mali pri zavádzaní Dohovoru do praxe.

Článok č. 36: POSÚDENIE SPRÁV

- 1 Keď výbor dostane správu:
  - prečíta si ju a urobí pripomienky a odporúčania;
  - dá pripomienky a odporúčania krajine, ktorá napísala správu;
  - krajina možno potom dá výboru viac informácií;
  - výbor požiadava o viac informácií, ak ich potrebuje.
- 2 Ak sa krajina veľmi oneskorí so svojou správou, výbor:
  - povie krajine, že sa oneskorila,
  - ak ani po troch mesiacoch krajina nepredloží správu, výbor oznámi tejto krajine, že ju potrebuje navštíviť, aby preskúmal, ako zavádza Dohovor do praxe.

- 3 Všetky krajiny dostanú správu každej krajiny od generálneho tajomníka OSN.
- 4 Krajiny správu zverejnia vo svojej krajine a umožnia pripomienky a návrhy k správe.
- 5 Ak to bude potrebné, výbor zašle správu krajiny iným agentúram v OSN, aby mohli pomôcť krajine s technickými problémami.

Článok č. 37: SPOLUPRÁCA MEDZI ŠTÁTNYMI STRANAMI A VÝBOROM

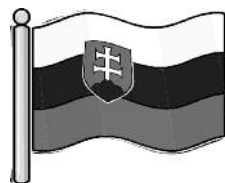
- 1 Každá krajina bude spolupracovať s výborom a pomáhať jeho členom pri vykonávaní ich práce.
- 2 Pri spolupráci s krajinami výbor bude hľadať spôsoby, ako zabezpečiť, aby krajiny boli lepšie vybavené pre zavedenie Dohovoru do praxe.

Článok č. 38: VZŤAH VÝBORU S INÝMI ORGÁNMI

Aby sa zabezpečilo zavedenie Dohovoru do praxe a aby sa podporila spolupráca krajín:

- a. agentúry OSN sa môžu zúčastňovať na stretnutiach výboru, kde sa bude hovoriť o otázkach, na ktorých tieto agentúry pracujú. Výbor môže pozvať tieto agentúry na stretnutie, ak potrebuje ich odborné znalosti. Výbor môže tiež požiadať tieto agentúry, aby predložili svoje vlastné správy o tom, ako krajiny zavádzajú Dohovor do praxe.
- b. Existuje sedem iných výborov, ktoré dozerajú na to, ako krajiny zavádzajú do praxe iné dohovory

o ľudských právach, napríklad Dohovory o ženách, deťoch atď. Výbor bude hovoriť s týmito a inými výbormi, aby sa presvedčil, že nevykonávajú rovnakú prácu, a aby zabezpečil, že budú rovnako radiť krajinám, ako najlepšie zaviesť Dohovor do praxe.

Článok č. 39: SPRÁVA VÝBORU

Výbor bude každé dva roky predkladať správu valnému zhromaždeniu a Ekonomickej a sociálnej rade. Urobí návrhy a odporúčania na základe správ, ktoré dostala.

Článok č. 40: KONFERENCIA ŠTÁTNYCH STRÁN

- 1 Krajiny sa budú pravidelne stretávať, aby hovorili o otázkach súvisiacich so zavádzaním Dohovoru do praxe.
- 2 Do šiestich mesiacov odo dňa, keď sa Dohovor stane zákonom, generálny tajomník OSN zorganizuje prvé stretnutie. Potom sa stretnutia budú konať každé dva roky, alebo keď krajiny prijmú rozhodnutie zorganizovať stretnutie.

Článok č. 41: ULOŽENIE

Tento Dohovor bude uložený u generálneho tajomníka OSN.

Článok č. 42: PODPIS

Tento Dohovor bude otvorený na podpis pre všetky krajiny v centrále OSN v New Yorku ku dňu 30. marca 2007.

Článok č. 43: ZÁVÄZNÉ SCHVÄLENIE

Krajiny, ktoré hneď podpíšu Dohovor, ho budú musieť ratifikovať, to znamená, že ich národné vlády budú musieť prijať zodpovednosť za zavedenie Dohovoru do praxe.

Ak krajina nepodpíše Dohovor hneď, bude môcť pristúpiť k nemu neskôr.

Článok č. 44: ORGANIZÁCIE REGIONÁLNEJ INTEGRÁCIE

- 1 Organizácia regionálnej integrácie je organizácia vytvorená z niekoľkých krajín v rovnakom regióne, ktoré dali tejto organizácii právomoc rokovať o otázkach, ktoré pokrýva tento Dohovor.
- 2 Keď Dohovor spomína „krajiny“ platí to tiež pre tieto organizácie.
- 3 Keď sa počíta, koľko krajín podpísalo Dohovor, tieto organizácie sa nepočítajú.
- 4 Tieto organizácie môžu hlasovať na schôdzach a majú toľko hlasov, koľko krajín je v organizácii. Ak niektorá z krajín v organizácii hlasuje samostatne, organizácia ako celok nemôže hlasovať.

Článok č. 45: VSTUP DO PLATNOSTI

- 1 Tento Dohovor sa môže záväzne používať 30. deň po dni, keď ho schváli alebo k nemu pristúpi 20 krajín.

- 2 Potom, keď krajina schváli tento Dohovor, musí ho začať dodržiavať 30. deň po schválení (ratifikácii).

Článok č. 46: VÝHRADY

- 1 Krajiny môžu vzniesť výhrady, to znamená, že pri podpísaní Dohovoru môžu povedať, že niektorú povinnosť z Dohovoru nebudú používať. Avšak tieto výhrady nemôžu byť proti cieľu a zámeru tohto Dohovoru.
- 2 Výhrady možno kedykoľvek zrušiť.

Článok č. 47: ZMENY

- 1 Každá krajina môže generálnemu tajomníkovi OSN navrhnúť zmeny Dohovoru. Generálny tajomník potom pošle navrhované zmeny ostatným krajinám. Ak sa najneskôr do štyroch mesiacov jedna tretina všetkých krajín bude chcieť stretnúť, aby sa prijali zmeny, generálny tajomník zorganizuje toto stretnutie. Zmeny budú prijaté, ak za ne budú hlasovať dve tretiny krajín prítomných na stretnutí. Potom ich generálny tajomník predloží na schválenie Valnému zhromaždeniu OSN.
- 2 Keď zmenu schváli valné zhromaždenie, stane sa zákonom po 30 dňoch od jej prijatia dvomi tretinami všetkých krajín. Potom, keď ktorákoľvek krajina prijme túto zmenu, stane sa pre ňu zákonom po 30 dňoch od jej prijatia. Zmeny budú zákonom len pre tie krajiny, ktoré ich prijmú.

- ③ Ak navrhovaná zmena bude o predkladaní správ výboru, potom po 30 dňoch od jej prijatia dvomi tretinami všetkých krajín sa stane zákonom pre všetky krajiny, nielen pre tie, ktoré prijímú túto zmenu.

Článok č. 48: ODSŤUPENIE OD DOHOVORU

Krajina môže neskôr odstúpiť a povedať, že už nesúhlasí s Dohovorom. Keď tak chce urobiť, musí to napísať a zasláť generálnemu tajomníkovi OSN. Vstúpi to do platnosti po jednom roku.

Článok č. 49: PRÍSTUPNÁ FORMA

Text Dohovoru sa vyhotoví v Braillovom písme a v iných formách, aby si ho všetci ľudia mohli prečítať a porozumieť mu.

Článok č. 50: AUTENTICKÉ TEXTY

Dohovor bude rovnako dostupný v arabskom, čínskom, anglickom, francúzskom, ruskom a španielskom jazyku.

OPČNÝ PROTOKOL

Opčný protokol sa bude prijímať v rovnakom čase ako Dohovor.

Všetky krajiny, ktoré schvália tento protokol sa zhodli, že:

Článok č. 1

- ① Dávajú výboru právomoc prijímať a preskúmať sťažnosti od jednotlivcov alebo organizácií o porušovaní práv v Dohovore.
- ② Výbor sa bude zaoberať len sťažnosťami z krajín, ktoré schválili tento protokol.

Článok č. 2

Výbor NEPRIJME sťažnosti, ak:

- a. nebude uvedené, od koho sú;
- b. nezodpovedajú Dohovoru;
- c. rovnaká situácia už bola preskúmaná alebo rovnakú situáciu skúma iný orgán;
- d. ľudia, ktorí sa sťažujú, nevyužili v plnom rozsahu domáci systém vo svojej krajine. Avšak sťažnosť bude preskúmaná, ak domáci systém trvá príliš dlho;
- e. sťažnosť je neopodstatnená, neexistuje dôkaz;
- f. sťažnosť je o niečom, čo sa udialo skôr, ako sa tento protokol stal zákonom.

Článok č. 3

Ak bude sťažnosť prijatá, výbor ju dôverne pošle krajine, ktorej sa týka. Táto krajina odpovie do šiestich mesiacov a povie, aké riešenie našli.

Článok č. 4

- 1 Keď výbor dostane sťažnosť, môže požiadať krajinu, aby ihneď prijala opatrenia, ak existuje riziko, že obeť bude trvale zraňovaná.
- 2 Ak výbor požiada krajinu, aby ihneď prijala opatrenia, neznamená to, že prípad je úspešný.

Článok č. 5

Keď výbor bude skúmať sťažnosti, členovia zasadnú bez prítomnosti verejnosti. Po preskúmaní sťažnosti výbor môže, ak je to potrebné, dať návrhy a odporúčania príslušnej krajine a osobám, ktoré sa sťažovali.

Článok č. 6

- 1 Ak výbor dostane dôveryhodné informácie o vážnom alebo rozsiahlom porušovaní práv Dohovoru, môže vyzvať príslušnú krajinu, aby sa zúčastnila na skúmaní týchto informácií a poskytla k tomu svoje stanovisko.
- 2 Po preskúmaní všetkých informácií, ktoré má k dispozícii, výbor môže vybrať jedného alebo viacerých svojich členov, aby súrne vyšetrili túto záležitosť. Ak príslušná krajina súhlasí a ak je to potrebné, môže navštíviť túto krajinu za účelom priameho vyšetrovania.
- 3 Výbor dá príslušnej krajine výsledky vyšetrovania a svoje odporúčania.

- ④ Príslušná krajina dá výboru svoje stanovisko k výsledkom do šiestich mesiacov.
- ⑤ Vyšetrovanie bude dôverné a od príslušnej krajiny sa bude žiadať, aby spolupracovala počas celého procesu.

Článok č. 7

- ① Výbor môže požiadať príslušnú krajinu, aby do svojej správy zahrnula, čo urobila ako odpoveď na vyšetrovanie.
- ② Ak je to potrebné, výbor môže požiadať príslušnú krajinu, aby poskytla svoje stanovisko k výsledkom vyšetrovania, ak neodpovedala do šiestich mesiacov.

Článok č. 8

Každá krajina, ktorá schváli tento protokol, môže povedať, že výboru nedá právomoc pre situácie, o ktorých hovoria ČLÁNKY č. 6 a 7.

Článok č. 9

Tento protokol bude uložený u generálneho tajomníka OSN.

Článok č. 10

Tento protokol bude otvorený na podpis pre všetky krajiny v centrále OSN v New Yorku ku dňu 30. marca 2007.

Článok č. 11

Krajiny, ktoré súhlasia, že Dohovor zavedú do praxe, môžu podpísať tento protokol a musia ho potom schváliť – ratifikovať vo svojich domácich krajinách.

Článok č. 12

- 1 Organizácia regionálnej integrácie je organizácia vytvorená z niekoľkých krajín, ktoré dali tejto organizácii právomoc rokovať o otázkach, ktoré pokrýva tento protokol.
- 2 Keď tento protokol spomína „krajiny, ktoré schválili tento protokol“ platí to tiež pre tieto organizácie.
- 3 Keď sa počíta, koľko krajín podpísalo protokol, tieto organizácie sa nepočítajú.
- 4 Tieto organizácie môžu hlasovať na schôdzach a budú mať toľko hlasov, koľko krajín je v organizácii. Ak niektorá z krajín v organizácii hlasuje samostatne, organizácia nemôže hlasovať.

Článok č. 13

- 1 Keď sa Dohovor stane zákonom, tento protokol sa stane zákonom 30. deň odo dňa, keď protokol ratifikuje alebo k nemu pristúpi 10 krajín.
- 2 Potom, keď krajiny prijmú tento protokol, stane sa pre ne zákonom 30 dní po prijatí.

Článok č. 14

Krajiny, ktoré schvália tento protokol, môžu vzniesť výhrady. Avšak tieto výhrady nemôžu byť proti cieľu a zámeru protokolu.

Výhrady možno kedykoľvek zrušiť.

Článok č. 15

- 1 Každá krajina, ktorá schváli tento protokol, môže generálnemu tajomníkovi OSN navrhnúť zmenu protokolu. Generálny tajomník potom pošle navrhované zmeny ostatným krajinám, ktoré schválili tento protokol. Ak do štyroch mesiacov najmenej jedna tretina všetkých krajín, ktoré schválili tento protokol, bude chcieť stretnutie, aby prijali zmeny, generálny tajomník zorganizuje toto stretnutie. Na stretnutí budú zmeny prijaté, ak za ne budú hlasovať dve tretiny prítomných krajín. Potom ich generálny tajomník predloží na schválenie valnému zhromaždeniu.
- 2 Keď zmeny schváli valné zhromaždenie, stanú sa zákonom po 30 dňoch od ich prijatia dvomi tretinami všetkých krajín, ktoré schválili tento protokol. Potom, keď ktorákoľvek krajina prijme tieto zmeny, stanú sa pre ňu zákonom po 30 dňoch od ich prijatia. Tieto zmeny budú zákonom len pre tie krajiny, ktoré ich prijali.

Článok č. 16

Krajina môže neskôr odstúpiť a povedať, že už nesúhlasí s protokolom. Keď tak chce urobiť, musí to napísať a zaslať generálnemu tajomníkovi OSN a vstúpi to do platnosti po jednom roku.

Článok č. 17

Text tohto protokolu bude vyhotovený v Braillovom písme a iných formách, aby si ho mohli prečítať a porozumieť mu všetci ľudia.

Článok č. 18

Protokol bude rovnako originálny v arabskom, čínskom, anglickom, francúzskom, ruskom a španielskom jazyku.

